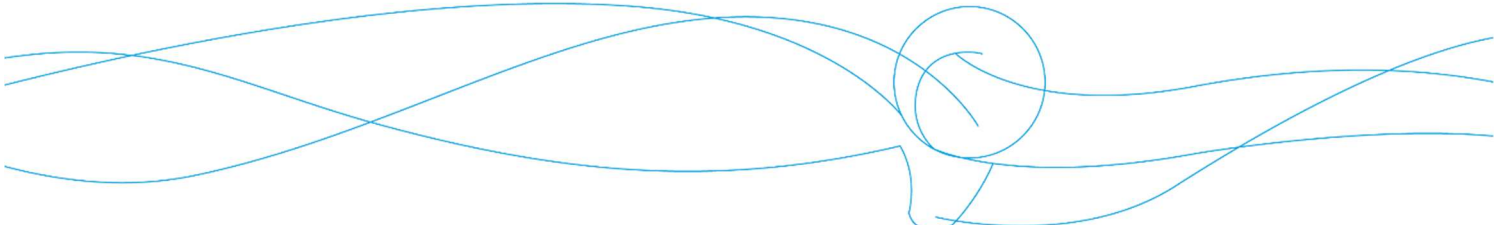

«Leve hele livet»

Strategisk handlingsplan for
eldreomsorgen i Gjesdal kommune
2019 - 2023

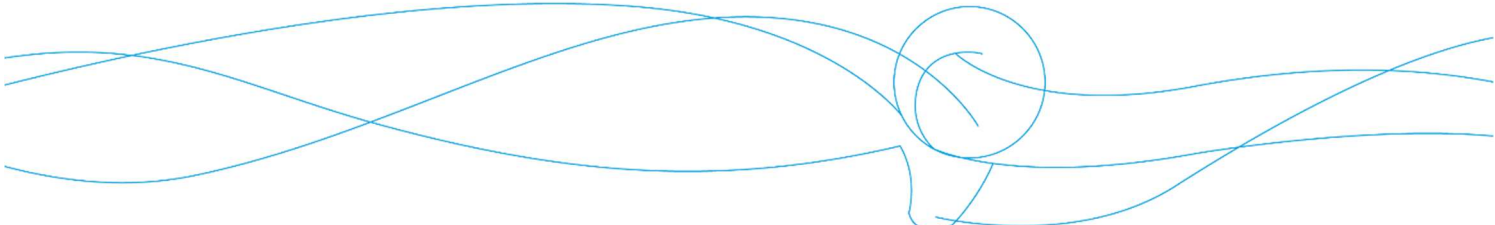

Innhold

1. Innledning	2
2. Mål	3
3. Planens oppbygging.....	4
4. Strategier.....	8
Strategi 1: Et aldersvennlig Gjesdal.....	8
Strategi 2: Aktivitet og felleskap	9
Strategi 3: Mat og måltider	10
Strategi 4: Helsehjelp.....	12
Strategi 5: Sammenheng i tjenestene	13

Foto: Kariane Haugen Åsebø

1. Innledning

«Sammen for et attraktivt Gjesdal»

- ✓ Et viktig mål i kommuneplanen er å videreutvikle Gjesdal samfunnet til å være en god plass å vokse opp og bo.
- ✓ Mangfold og integrering er viktige verdier når vi sammen skal skape fremtiden Gjesdal. Samfunnsutvikling og tjenesteyting skal legge til rette for god helse og livskvalitet for alle.

Formål med planen/avgrensning

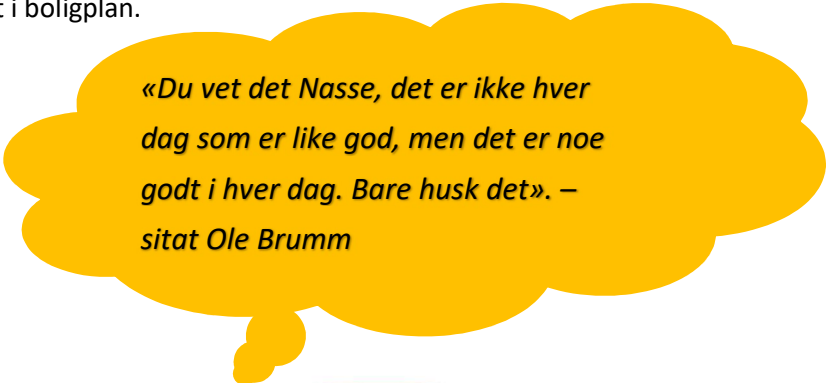
Planen skal være med å gi retning for arbeidet med å utvikle et aldersvennlig samfunn og tjenester som fremmer livskvalitet og mestring for den eldre del av befolkningen i Gjesdal.

I Gjesdal kommune er om lag 250 innbyggere over 80 år. I løpet av de neste 10 år vil tallet eldre over 80 år nesten dobles. Framskrivninger viser at det også kan forventes en stor økning de neste 20 årene. For å være rustet for fremtiden er det avgjørende at vi planlegger og utvikler tjenestene slik at vi legger til rette for et aldersvennlig samfunn. De eldre i Gjesdal kommune skal oppleve livskvalitet, trygghet og mening i hverdagen uavhengig av livssituasjon. Hovedmål skal være å legge til rette for selvstendighet, slik at en mestrer å bo lengst mulig hjemme. Målet gjenspeiler sentrale og lokale føringer for å fremme god helse og livskvalitet for alle uansett alder, som igjen bidrar til en bærekraftig samfunnsutvikling. Satsing på forebyggende og støttende tiltak er avgjørende og bidrar til trygghet og mestring av hverdagen for den enkelte.

Strategiplan for eldre har tett tilknytning til følgende planer som er eller skal utarbeides:

- ✓ boligplan,
- ✓ plan for digitalisering og velferdsteknologi
- ✓ plan for kompetanseutvikling i Helse og velferd
- ✓ rehabiliteringsplan
- ✓ pårørendestrategi

Mål og tiltak i denne planen har hovedfokus på innhold, utforming og kvalitet på tjenestene. Kapasitet på bolig og institusjon blir behandlet i boligplan.

«Du vet det Nasse, det er ikke hver dag som er like god, men det er noe godt i hver dag. Bare husk det». – sitat Ole Brumm

2. Tilnærming, mål og strategier

MÅL:

1. Vi skal legge til rette for og videreutvikle et tjenestetilbudet som skal fremme livskvalitet og mestring av hverdagen for den enkelte innbygger
2. Tjenestene skal ha god kvalitet og være bærekraftige over tid

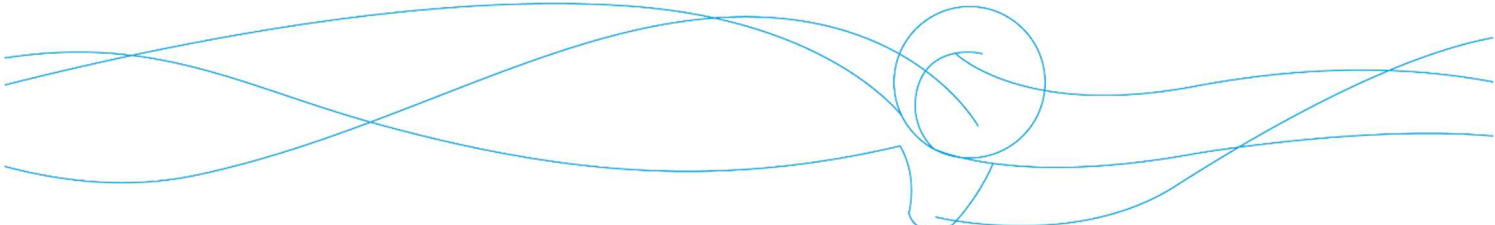
Vår grunnholdning er at den enkelte innbygger/bruker er ekspert på eget liv. Vi skal legge til rette for å mobilisere innbygger/brukers egne ressurser for å mestre eget liv. I møte med den enkelte skal vi derfor alltid stille spørsmålet: «Hva er viktig for deg for å mestre egen hverdag»

Planen har 5 strategier

1. Et aldersvennlig Gjesdal
2. Økt fokus på aktivitet og felleskap
3. Mat og måltider
4. Helsehjelp basert på medvirkning og behov
5. Bidra til gode sammenhenger i tjenestene og overganger

Strategiene bygger på de satsingsområder som ligger i kvalitetsreformen for eldre: «Leve hele livet» som ble vedtatt i stortinget i november 2018.

3. Planens oppbygging

Oppbygging

Strategiplanen har et 4 års perspektiv med inkluderende handlingsplan. Planen vil være førende for prioriteringer i budsjett og økonomiarbeidet, og tjenesteområdet sine årsplaner.

Planen gir politiske føringer for retningen knyttet til samfunns- og tjeneste utvikling for eldre i Gjesdal.

Planen skal være styrende for alle avdelinger og medarbeidere som jobber inn mot eldre i Gjesdal.

Sentrale og lokale føringer

Sentrale føringer

- [Meld.st. 29 \(2012-2013\) Morgendagens omsorg](#)
- [Omsorg 2020](#)
- [Demensplan 2020](#)
- [Kvalitetsreformen for eldre «Leve hele livet» \(2019-2023\)](#)

Lokale føringer

- Kommuneplan
- Boligplan Gjesdal kommune (Under arbeid)
- Helhetlig rehabiliteringsplan (Oppstart 2019)
- Budsjett og økonomiplan
- Pårørendestrategi Gjesdal kommune
- Kompetanseutviklingsplan Helse og velferd (Under arbeid)
- Helhetlig handlingsplan tjenesteområdet Helse og velferd

Medvirkning

Våren 2018 hadde kommunen to [medvirkningsverksted](#) med tema eldreomsorgen i Gjesdal. Innspill herfra er tatt med i utarbeidelse av denne planen som:

-
- ✓ Dagens populære tilbud - ta vare på og videreutvikle.
  - ✓ Synliggjøre enda bedre tilbud som eksisterer.
  - ✓ Dag og aktivitetstilbud – innhold i hverdagen.

- ✓ Forebygging og oppfølging av mennesker med demens. Vurdere demensvennlig samfunn.
- ✓ Samarbeid med pårørende og avlastningstilbud for å kunne bo hjemme lengst mulig
- ✓ Samarbeid og samhandling med frivillige

I tillegg har det vært gruppearbeid tilknyttet den enkelte strategi med involvering fra ansatte, ledere, frivillige, pårørende og brukere. Ved utførelse av tiltakene som presenteres i planen vil det i arbeidet fokuseres på stor grad av brukermedvirkning.

Utfordringsbildet

Vi er inne i en tid med raske endringer. Utviklingen tyder på en bevegelse mot en ny kommunerolle som fra flere hold omtales som Kommune 3.0. Kommune 3.0 gjennomføres av et positivt menneskesyn. Alle har ressurser som de kan bidra med i lokalsamfunnet, både til eget og fellesskapets beste. Kommunens ansatte bidrar til å finne disse ressursene, bringe mennesker sammen slik at de kan støtte og hjelpe hverandre. Flere aktører i lokalsamfunnet går sammen om å utvikle nye løsninger og kommunens rolle som tilrettelegger blir viktig. Velferdsteknologi bidrar til økt mestring i egen hverdag. Lokalsamfunnet mobiliseres på nye måter. Frivillige lag og organisasjoner får økt betydning og nye former for frivillighet utvikles.

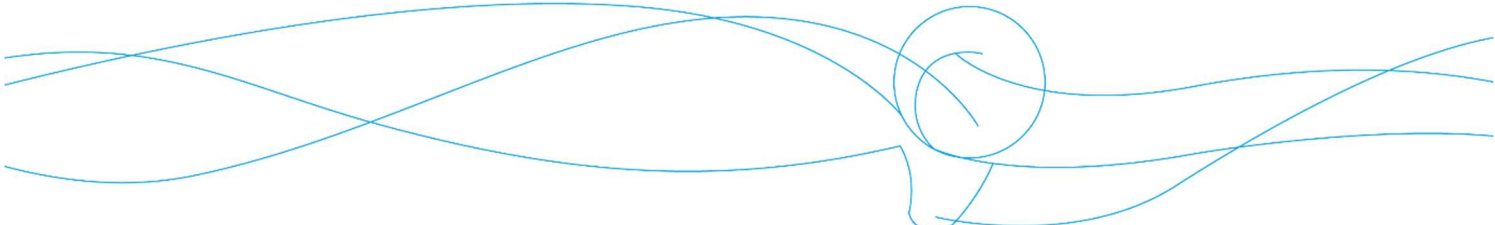
Gjesdal kommune beskrives som en kommune med ung befolkning. Framskrivninger viser en [endring i befolkningssammensetning](#) i Gjesdal:

- ✓ Aldergruppa over 67 er sterkt økende i neste 10 års periode.
- ✓ Gjesdal får vesentlig større økning av aldersgruppen 80+ enn landsgjennomsnittet

11668: Framskrevet folkemengde 1. januar, etter alder og år. Gjesdal, Sterk aldring (LHML).

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Hva som oppleves å være «god alderdom» vil være forskjellig fra person til person og kan ikke defineres av offentlige myndigheter. Men som forvalter av offentlige tjenester og tilbud vil vi være lydhøre overfor de signaler brukergruppen gir, og legge forholdene best mulig til rette for at alle skal få det de opplever som en god og verdig alderdom.

Det er viktig at ansatte som skal forvalte offentlige ressurser og lovverk har en holdning som understøtter at hver enkelt sak er en sak for seg. Alle har rett til individuell behandling og alle har rett til å medvirke i utformingen av egne tjenester. En stor del av arbeidsstyrken går av med pensjon uten at tilveksten i yngre generasjoner øker tilsvarende. Det blir flere med behov for tjenester og færre til å yte tjenestene. Satsing på forebygging og mestring presser seg fram som en nødvendighet

Større del av befolkningen er friskere lengre, samtidig ser vi et mer komplekst sykdomsbilde hos de som er syke. Psykiske lidelser som depresjon og angst øker og i denne aldersgruppen, og den mest fremtredende utviklingen ser vi på antall eldre med demens.

Brukeres behov skal settes i sentrum for utvikling og endring, innbyggere ønsker fleksibilitet og frihet til å bestemme over egen hverdag. Vi opplever at frivillige og pårørende stiller opp, men at de og ønsker en frihet fremfor forpliktende oppgaver over tid.

Forebygging, rehabilitering og behandling skal i størst mulig grad foregå i kommunene og helse og velferdstjenestene blir mer spesialiserte. Vi utfordres som kommune til å etablere ny kunnskap, lete frem, mobilisere og ta i bruk de samlede ressursene på nye måter. Med dette menes:

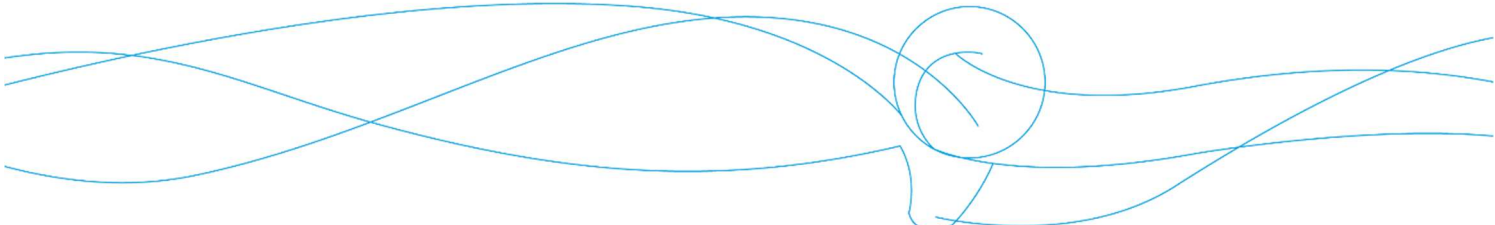
- ✓ Teknologi,
- ✓ Ny kunnskap,
- ✓ Nye faglige metoder
- ✓ Organisatoriske endringer
- ✓ Samskapning med private

Disse utfordringene vil om vi ikke tenker nytt gi en ubalanse mellom behov og tilbud.

Sentrale og lokal føringer og innspill fra innbyggerne peker på noen viktige og avgjørende muligheter:

- ✓ Legge til rette for et aldersvennlig samfunn
- ✓ Legge til rette for løsninger som gjør at den enkelte kan bo lengre hjemme
- ✓ Prioritere tjenester og oppgaveløsning som fremmer forebygging og mestring av egen hverdag.
- ✓ Ta i bruk muligheter som teknologien gir.
- ✓ Tenke nytt i forhold til behov, krav og fastsette felles forventninger for våre fremtidige tjenestetilbud.
- ✓ Legge til rette for at pårørende kan være en ressurs

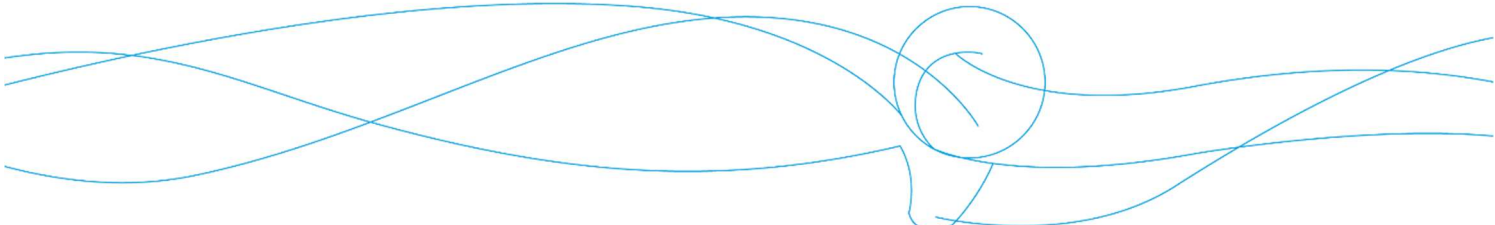

-
- ✓ Videreutvikle samarbeidet med frivillige
  - ✓ Styrke kompetanse hos medarbeidere og ledere
  - ✓ Øke kompetanse og ivaretagelse av de eldre sin psykisk helse
  - ✓ Helhet og samhandling internt i kommunen og mot spesialisthelsetjenesten, kompetansemiljø, næringsliv for å løse komplekse utfordringer
  - ✓ Tjenesteyting skal preges av stor grad brukermedvirkning.

En framtidsrettet og god helse- og omsorgstjeneste må legge større vekt på aktivisering, både sosialt og fysisk, og gi økt oppmerksomhet på brukerens sosiale, eksistensielle, åndelige og kulturelle behov.

Omsorg 2020

4. Strategier og handlingsplan

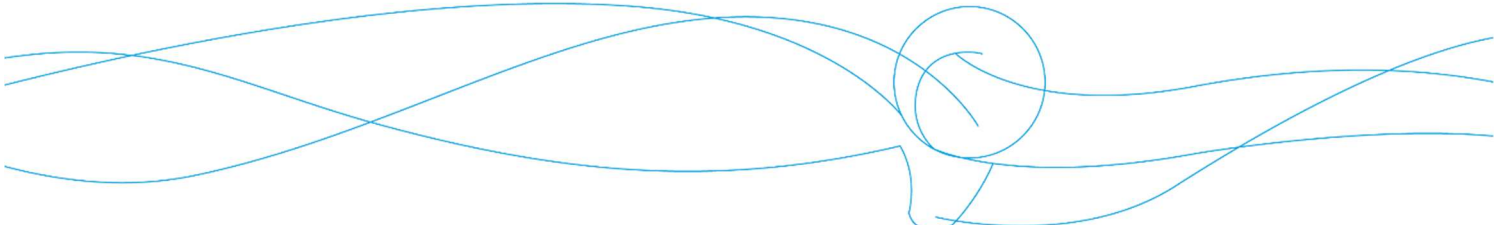
Strategi 1: Et aldersvennlig Gjesdal

Et aldersvennlig Gjesdal skal legge til rette for at den enkelte skal kunne utnytte sin ressurser og ha mulighet til å leve selvstendige og aktive liv. Dette innebærer tiltak som gir de eldre hverdagsmestring og god livskvalitet. En aldersvennlig samfunn har et inkluderende og tilgjengelig miljø som fremmer aktiv aldring.

Utvikling av et aldersvennlig samfunn krever tverrsektoriell innsats. Innbyggerinvolvering og samskapning står sentralt i utviklingen av et aldersvennlig samfunn, det fokuseres på de miljømessige, sosiale og økonomiske faktorene som påvirker voksnes helse og trivsel.

Gjesdal kommune har vedtatt at vi skal arbeide for å bli et mer demensvennlig samfunn, slik at personer med demens kan møte forståelse og støtte. Ha mulighet til å delta i hverdagsaktiviteter som å handle, bruke offentlig transport, kommunisere med offentlige myndigheter, delta i kulturaktiviteter og foreningsliv.

TILTAK	ANSVAR	TIDSROM	MÅLING/MERKNAD
1. INFORMASJONSMØTE 65 +	Virksomhetsleder Avdelingsledere	2019	Årlig
2. GJESDAL KOMMUNE SKAL BLI ET DEMENSVENNLIG SAMFUNN	Ordfører Rådmann Kommunalsjef Virksomhetsleder Avdelingsledere	2019 - 2022	
3. KOORDINERE DEMENSOMSORGEN	Virksomhetsleder	2020	
4. FORBEDRE DIGITAL INFORMASJON SOM FREMMER EGEN MESTRING NÅR EN BLIR ELDRE	Rådgiver HBH Virksomhetsleder	2019	

Strategi 2: Aktivitet og fellesskap

Leve hele livet er en reform for aktivitet, deltakelse og sosialt fellesskap. For personer som over tid opplever at de er ensomme, kan ensomhet bidra til å forsterke eksisterende helseproblemer eller være en risikofaktor for å utvikle helseproblemer. Langvarig ensomhet hos eldre er forbundet med svekket funksjonsnivå, både fysisk og mentalt, og redusert livskvalitet. Svekket funksjonsnivå virker tilbake på ensomhetsopplevelsen og kan skape selvforsterkende onde sirkler.

Eldre innbyggere i Gjesdal skal få informasjon om aktivitets tilbud, arenaer for sosialt samvær og nettverksbygging. Aktiviteter skal være lett tilgjengelige, tilpasset individuelle behov, slik at en fremmer aktivitet og sosialt samvær. Vi ønsker å nå flere «friske» eldre med begynnende funksjonsfall før de kommer i den fasen at de blir sittende hjemme. Vi ønsker å få til en organisering av arrangementer, aktiviteter og møteplasser der det og kan inviteres til generasjonsfellesskap, som skaper gjensidig forståelse og utveksling av kunnskap og erfaringer.

«Mennesket er menneskets helsekilde» sitat Per Fuggeli

TILTAK	ANSVAR	TIDSROM	MÅLING/MERKNAD
5. GRUPPETRENING	Fysio/ergo	2019	Nøkkeltall tertial
6. UTVIDELSE AV DAGSENTERTILBUD FOR PERSONER MED DEMENS	Virksomhetsleder Avdelingsleder	2020	
7. LEGGE TIL RETTE FOR ØKT AKTIVITETSTILBUD FOR HJEMMEBOENDE ELDRE – SE PÅ SAMARBEID PÅ TVERS AV GENERASJONER	Virksomhetsleder Avdelingsleder	2019 - 2020	Tertial evaluering
8. GOD OG TILGJENGELIG INFORMASJON OM AKTIVITETER OG SYSTEM FOR KOORDINERING AV AKTIVITETER OG FRIVILLIGE.	Kultur HBH Frisklivsentralen Frivillighetssentralen	2019-2020	Samarbeid med kulturavdelingen

9. ÅRSHJUL FOR AKTIVITETER PÅ
AVDELING

AVDELINGSLEDER
ANSATTE
KULTUR

2020

TERTIAL MÅLING
BRUKERUNDERSØ
KELSE HVERT
ANDRE ÅR

10. VIDEREFØRE
AKTIVITETSVENN/BESØKSVENN

HBH

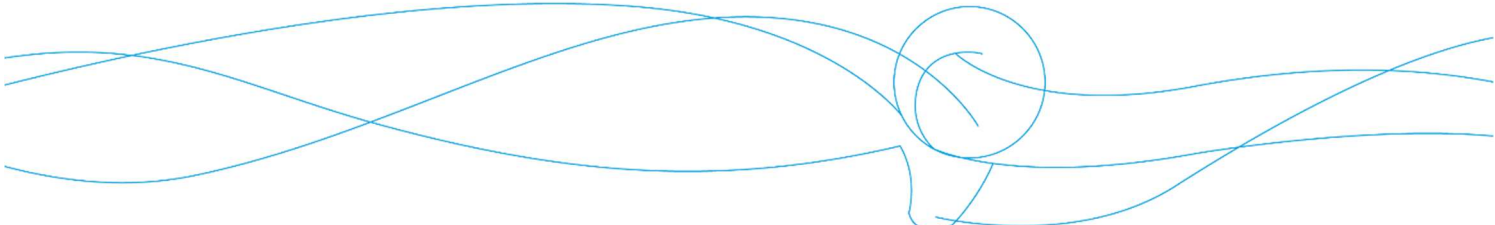
2019

Tertial
Årlig evaluering

Foto: Linda M Strand

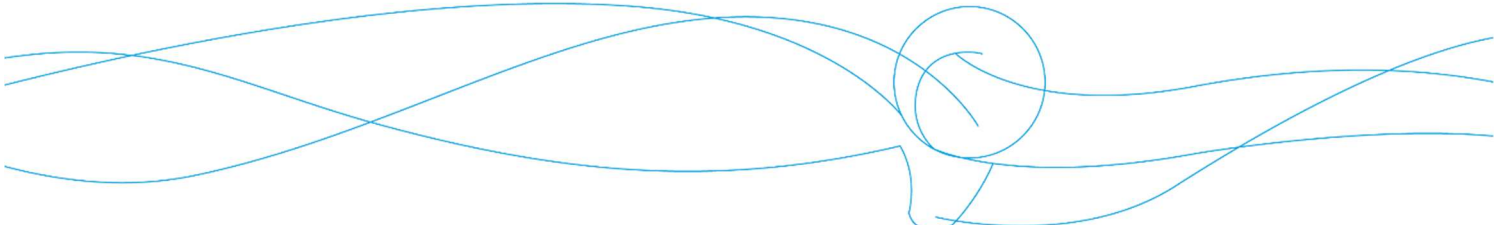
Strategi 3: Mat og måltider

Vi ønsker å skape gode måltidsopplevelser og redusere underernæring. God mat er grunnleggende for god helse og livskvalitet gjennom hele livet. Eldre skal få næringsrik mat som både ser god ut, dufter godt og smaker godt. Maten skal være tilpasset den enkeltes behov og serveres i en hyggelig ramme. Eldre bør få større mulighet til å velge hva de vil spise, og når de vil spise og dele et godt måltid med andre. Slik skal eldre få mulighet til å leve livet – hele livet.

Mat og måltider blant eldre har i de senere årene blitt satt på dagsorden i Norge. Likevel ser det ut til å være et stort gap mellom det helsemyndighetene anbefaler og det som er tilbudet til mange eldre. Tilbakemeldinger fra dialogmøtene og kunnskap på området tyder på at ikke alle eldre får ivaretatt sine grunnleggende behov for mat fordelt gjennom hele døgnet, ernæringsinnhold og gode måltidsopplevelser.

«Mat handler om å skape gode øyeblikk – uansett hvor pasienten er. Vi trenger ro rundt måltidet. Pleierne må ha nok tid til å kunne sette seg ned med pasientene. Når man medisinerer, heter det jo at medisinen ikke er gitt før den er tatt. Hvorfor gjelder ikke samme prinsippet når man gir pasienter mat?»

TILTAK	ANSVAR	TIDSROM	MÅLING/MERKNAD
11. SYSTEMATISK KARTLEGGING AV ERNÆRINGSSSTATUS	Avdelinger institusjon og hjemmetjenester	Oppstart 2019	Kontinuerlig på individnivå
12. KOMPETANSEHEVING FOR ANSATTE I ERNÆRING OG MATHÅNTERING	Avdelingsledere Kjøkkensjef	2020	Årlig gjennomgang
13. KARTLEGGING AV MÅLTIDSRYTME	Avdelingsleder institusjon	2020	
14. BEHOLDE INSTITUSJONSKJØKKEN	Virksomhetsleder		
15. INNARBEIDE GODE RUTINER OG TILTAK FOR Å SKAPE DET GODE MÅLTID	Avdelingsleder Kjøkkensjef Ansatte	Oppstart 2019 Innarbeid rutine 2020	Brukerundersøkelse

Strategi 4: Helsehjelp

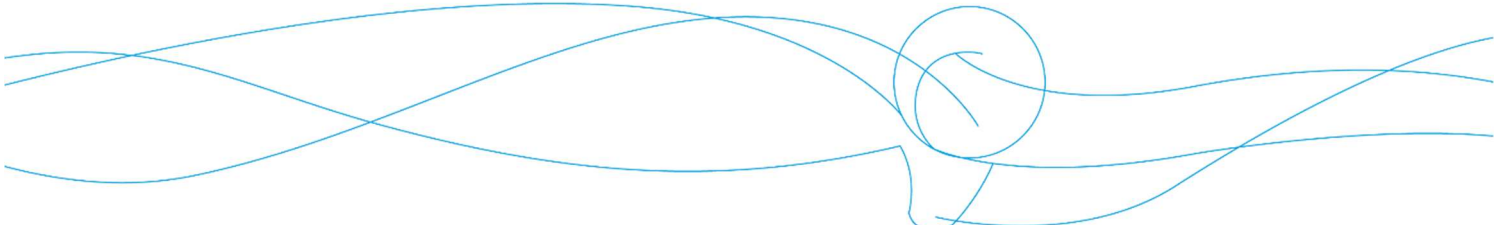
Vi skal legge til rette for og gi tjenester som fremme livskvalitet og mestring av hverdagen for den enkelte.

Uavhengig av hvilke situasjon den enkelte er i, skal vi stille spørsmålet - Hva er viktig for deg? for å mestre den hverdagen du har nå. Vi skal legge til rette for å mobilisere den enkeltes egne ressurser, bidra til at den enkelte får dekket sitt behov for trygghet, hjelp og verdighet når egne ressurser avtar på grunn av sykdom og funksjonssvikt.

Helsehjelp er en av strategiene fordi eldre oftere rammes av somatisk og psykisk sykdom, og fordi mange eldre har flere sykdommer samtidig og trenger hjelp med sammensatte og komplekse behov. Mange eldre får ikke ivaretatt sine grunnleggende behov for god helsehjelp.

Eldre skal føle seg verdsatt, bli sett og involvert i beslutninger som angår dem selv. Vi skal øke innsatsen knyttet til tiltak og tjenester som legger til rette for at den enkelte skal få mulighet til å leve hjemme så lenge som mulig og få støtte til å mestre hverdagen, på tross av sykdom og funksjonssvikt. Samtidig skal innbyggerne ha trygghet for å få heldøgnsstilbud i tilrettelagt bolig/institusjon når de trenger det. Når livet går mot slutten, skal eldre få god lindrende omsorg og pleie.

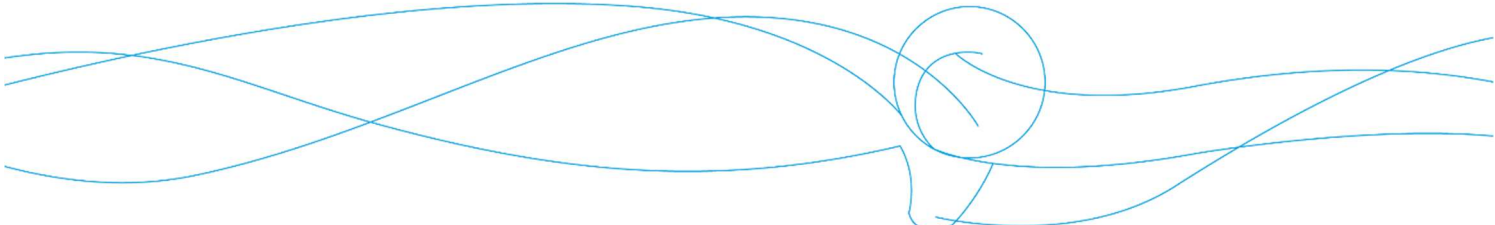
TILTAK	ANSVAR	TIDSROM	MÅLING/MERKNAD
16. INNFØRING AV VIPS I AVDELINGER FOR PERSONER MED DEMENS	Avdelingsleder Ansatte	2019-2021	Tertial
17. INNFØRING AV MEDISINDISPENSERE OG DIGITALE TILSYN	Virksomhetsleder Avdelingsleder	2019-2020	
18. STYRKE KOMPETANSE KNYTTET TIL REHABILITERING OG HVERDAGSMESTRING	Hverdagsrehabilitering Ansatte	Kontinuerlig	IPLOS

19. LAGE PLAN FOR STYRKING AV KOMPETANSE I TJENESTENE	Kommunalsjef Rådgiver	2019	Kompetanseplan utarbeides i 2019 Strategisk og individuelle avdelingsplaner.
20. OPPRETTE BRUKERRÅD TILKNYTTET SOLÅS OG ÅBOAS	Avdelingsleder	2019	Tertial
21. ØKE KAPASITET OG VARIASJON I BOTILBUD	Kommunalsjef Virksomhetsleder		Jmf boligplan
22. STYRKE KAPASITETEN I HJEMMETJENESTEN	Virksomhetsleder		Drift og ressursanalyse vil legge grunnlag for vurdering rundt dimensjonering av bemanning til tjenestene fremover.

VIPS er en modell for å implementere og opprettholde personsentrert omsorg. Dette innebærer at vi skal ta hensyn til personen med demens sine ønsker, vaner og opplevelse av situasjonen. Målet er å komme fram til hva vi kan gjøre for at personen med demens skal oppleve dagene som gode og meningsfylte

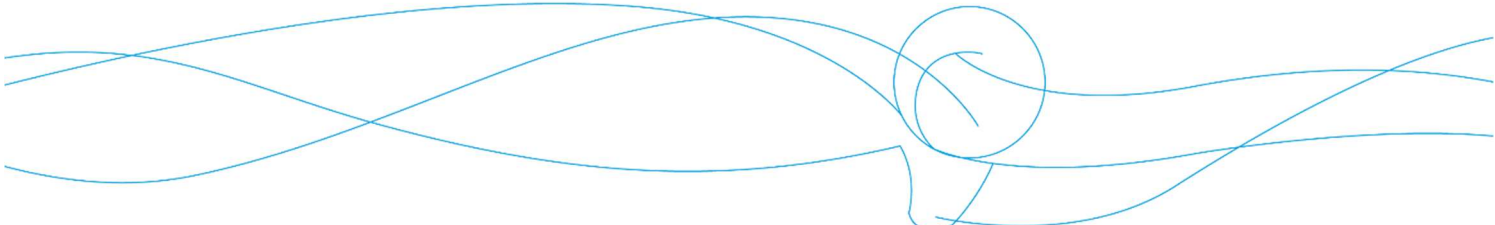
Strategi 5: Sammenheng i tjenestene

Sammenheng i tjenestene har som mål å gi eldre økt trygghet og forutsigbarhet gjennom pasientforløp og overganger mellom eget hjem, sykehus, sykehjem og færre ansatte å forholde seg til. Mange eldre og deres pårørende opplever manglende kontinuitet og forutsigbarhet i tjenestetilbudet med unødvendige brudd og krevende overganger. Målet er også å ta vare på de som tar vare på sine nærmeste, og gi pårørende støtte og avlastning, slik at de ikke sliter seg ut.

«I sum bidrar pårørende like mye som helse- og omsorgstjenesten. For mange varer omsorgsrollen lenge, mer enn 15 år for en fjerdedel.» sitat Anita Hatland fra Pårørendeaksjonen.

Eldre sitt tjenestetilbud skal ta utgangspunkt i hva som er viktig for den enkelte. Sentrale virkemidler for å få til en personsentrert tilnærming er en kartleggende velkomstsamtale ved oppstart av tjenestetilbudet og ved flytting mellom ulike tjenestenivå, utforming av individuell plan, primærkontakt og jevnlig pasient- og pårørendesamtaler.

TILTAK	ANSVAR	TIDSROM	MÅLING/MERKNAD
23. TVERRFAGLIG HJEMMEBESØK VED FØRSTEGANGSTJENESTE	TKK Avdelingsledere	Oppstart 2020	Tertial
24. UTVIKLE ROLLEN PRIMÆRKONTAKT OG SEKUNDÆRKONTAKT	Alle avdelinger	2019	IPLOS
25. TVERRFAGLIG TILTAKSRÅD	TKK	2019	Ukentlig

26. UTVIKLE OG IMPLEMENTERE RUTINER FOR GODE PASIENTFORLØP	Alle avdelinger	2019	Compilo
27. UTREDE OG IVERKSETTE NYE ARBEIDSMÅTER I FORHOLD TIL AVLASTNING	Virksomhetsleder Institusjon Dagsenter TKK	2019	
28. IMPLEMENTERE TILTAK I PÅRØRENDESTRATEGIEN	Virksomhetsleder Avdelingsleder	2019	

*«Jeg opplever at personsentrert omsorg ofte blir
personalsentrert omsorg – det er systemene som
bestemmer og ikke den enkelte pasient.»*